

Jo diria que els homes i les dones de Sant Feliu de Guíxols no ens hem donat prou compte de la greu pèrdua que hem tingut, fa poc més de dos mesos. A penes desvetllada del son invernall, i ja presa de la febreta que la proximitat de l'estiueig ara li dóna, potser la nostra petita ciutat no ha sentit el fet amb l'agudesesa que calia. Provaré d'explicar-ho, perquè jo també sóc ganxó, encara que no ho sembli.

El màxim problema del nostre Sant Feliu tots el sabem: és el de veure com s'ho farà per a convertir-se d'un racó de món, que era, en el centre comarcal de turisme cosmopolita, que voldria ser. Hi ha molta gent ingènua entre nosaltres, creguda de què és cosa tan senzilla com bufar i fer ampolles. Error funest: és una tasca dura, llarga i complicada.

Hi ha, però, un precedent curiós, una realitat històrica (i això vol dir d'un cert gruix humà i una certa durada), que ve a coincidir exactament, en l'ordre individual, amb el desig de superació col·lectiva que avui la ciutat experimenta. La realitat que dic, molt significativa, és aquesta: el que ara Sant Feliu aspira a ser, alguns dels seus fills ja fa temps que varen assolir-ho. Això revela una certa predisposició que pot servir d'estímul, de patró i de guia.

Si el gran problema actual de la ciutat ve a ser, en efecte, idèntic al que personalment resolgueren aquells fills seus als quals em refereixo, el que ara ens caldria és saber transportar a l'esfera col·lectiva la realització que ells aconseguiren en el pla individual. I una cosa sembla evident: que ja té molt de guanyat aquell que, davant una tasca difícil, compta amb un precedent de família.

A Catalunya trobaríem molt poques poblacions, fins numèricament més importants, dotades com Sant Feliu de Guíxols de la matèria prima indispensable — allò que els grans colliters de vins a Andalusia en diuen la *solera* — per obtenir el que la ciutat vol. El que aspira, home o poble, a ser esquer i sojorn de cosmopolitisme, és essencial que tingui dots senyorívoles. I Sant Feliu, sobretot quan encara no s'anomenava ciutat, era una vileta rara, precisament per ser una vila de senyors. Alguns envejosos fins li retreien. Aquella dita faceciosa d'un altre indret de Catalunya — on sembla que la gent distingia entre un «home» de Reus i un «senyor» de Tarragona —, també a la nostra Costa Brava podia aplicar-se entre Sant Feliu i altres poblacions similars.

Doncs bé; Sant Feliu acaba de perdre el més vistós dels darrers senyors que encara conserva d'aquell temps memorable. Tots us doneu compte que parlo del meu estimat amic Marià Vinyas.

* * *

Havia nascut en 1877. Us imagineu com devia ser en aquell temps tot el Baix Empordà i, concretament, aquesta vileta de Sant Feliu, aclofada dins la seva conca de turons, arran de l'estreta badia, i flairosa dia i nit de rellents de suro i de pesca? Llavors no passava d'un dolç racó de món, on ningú no hi venia, d'on ningú no en sortia. S'hi trobaven, com s'hi trobaran sempre, rics i pobres, i és per això que hi havia un Cassino dels Senyors i un Cassino dels Nois. Fins aquí, res de nou: és el que es dóna arreu. Però els senyors d'aquell cassino, uns senyors vulgars, semblants als de tantes bandes, amb molts diners i poca cosa més, no són pas els mateixos dels quals ara jo parlo.

A Sant Feliu hi havia en aquell temps una altra mena de senyors molt més rara, i és d'aquests que ara tractem. Vivien també de renda, «sense fer res, que és la vida del burgès» — com deia la gent humil que només els veia de lluny —, o bé ocupant-se vagament de fàbriques i d'hisendes. El lleure d'aquells senyors, però, anava ple d'inquietuts i neguits poc vistents, perquè eren molt íntims i pertanyien a l'ordre espiritual. Més d'un home ric d'aquella estranya mena, tot i semblar desenfeinat i gandul (per dir-ho en termes de miopia popular), es passava dotze hores llegint i escrivint, o clavats al piano i a l'orgue, o abraçats al xello, desxifrant partitures modernes i clàssiques. I aquests assaigs i exercicis eren justament els que donaven al petit estol de senyors guixolencs la seva rara fesomia senyorívola.

Mentrestant, a la vila s'hi produïa un altre fenomen singular. Del Cassino dels Nois, o de ben aprop, se'n destacaven també alguns homes excepcionals, que no eran pas «Nois» com els altres. N'hi havia un que escrivia poesies d'una sensibilitat i una delicadesa essencialment líriques, i estudis literaris penetrants; un altre, modest rellotger d'ofici, composava música amb la mateixa espontaneïtat i vocació que els ocells fan refilades. Aquest era fill de Sant Feliu mateix; l'altre hi vingué de fora. El foraster es deia Salvador Albert; el ganxó, Juli Garreta. Tots dos senyorejaven també de la faisó misteriosa que ho feien els seus èmuls de la burgesia.